

МОНГОЛ УЛСЫН ЭРҮҮГИЙН БАЙЦААН ШИЙТГЭХ ХУУЛЬД БОДИТ ҮНЭНИЙГ ТОГТООХ, МЭТГЭЛЦЭХ ЗАРЧМЫГ ХУУЛЬЧЛАН ТУСГАСАН НЬ TO DETERMINE THE REAL TRUTH AND PRINCIPLES OUTLINED IN LAW DEBATE MONGOLIAN NATIONAL CRIMINAL PROCEDURE LAW

Б.Бат-Эрдэнэ. Улсын Дээд шүүхийн шүүгч, хууль зүйн ухааны доктор, профессор
Bat-Erdene.B. Judge of Supreme court, Ph.D, Professor

Absrtact: Mongolian National Criminal Procedure Law, an inquiry officer, investigator, prosecutor and judge deciding the case of a potentially take all measures prescribed by law to prove a suspect, accused, the prosecution and acquittal of the accused, the criminal responsibility aggravating and mitigating circumstances to set. Criminal Procedure Law to determine the real truth and debate issues of principle with in the legal system, and domestic and foreign scientists, researchers, comparative study of the views and comments were raised.

Монгол Улсын эрх зүй нь эрх зүйн тогтолцооны ямар бүлд хамрагдах тухай асуудалд судлаачид анхаарлаа ихээхэн төвлөрүүлж байна. Энэ асуудал нь Монголын хуульч эрдэмтдийн төдийгүй⁷⁶ гадаадын судлаачдын сонирхлыг татах болжээ.⁷⁷

ХБНГУ-ын хуульч, эрдэмтэн Х.Шоллер “Чингис хааны үеийн эрх зүй нь үүсэл гарлаараа иргэний эрх зүйт /Civil Law/ улсуудын эрх зүйн бүлд багтах бөгөөд өөрөөр хэлбэл, Ромын эрх зүйгээс үүсэлтэй эх газрын буюу Европын эрх зүйн тогтолцоонд хамаарагдана”⁷⁸

хэмээн тэмдэглэжээ.

Монголын эртний болон эдүүгээгийн эрх зүйн тогтолцооны гол онцлог бол нийтийн эрх зүйн /Common law/ тогтолцоотой улс орнуудад байдаг шиг шүүхийн эрх зүй ноёрхож байгаагүй юм. Их хуралдай буюу эсхүл эзэн хааны хууль гаргах эрхээр дамжин хууль тогтоох эрх зүйтэй байжээ. Чингис хааны эзэнт гүрний амьдралын олон талт харилцааг зохицуулж байсан Их засаг хуулийг их эзний өөрийнх нь тогтоосон хууль хэмээн судлаачид баталдаг билээ.⁷⁹

1920-оод оны эхээр Монголын эрх зүйд зөвлөлтийн эрх зүй хүчтэй нөлөө үзүүлэх болсон юм.

Зөвлөлтийн эрх зүй нь социалист эрх зүйн хэвшмэл шинжийг өөртөө шингээхийн зэрэгцээ Ром-Германы буюу эх газрын эрх зүйн тогтолцооны хэв шинжийг агуулж байв. Монгол Улсын 1992 оны Үндсэн хууль нь Ром-Германы эрх зүйн тогтолцооны тулгуур үндэслэлийг өөртөө шингээж чадсан юм. Эдгээрээс үндэслэн Монголын эрх зүй нь Ром-Германы буюу эх газрын эрх зүйн тогтолцооны бүлд хамаарагдана гэсэн дүгнэлтэд хүрч байна.

Эх газрын эрх зүйн орчин үеийн тогтолцоотой ихэнх улс оронд эрүү, иргэний болон тэдгээрийн байцаан шийтгэх ажиллагааны төрөлжүүлсэн

⁷⁶ Б.Чимид “Зохистой тогтолцоог баримжаалах нь эрх зүйн шинэтгэлийн үр нөлөөтэй үндэс мөн” Прокурорын ном, УБ, 2001 он, 120-131 дэх тал, Б.Баярсайхан “Монгол цаазын бичигт хийсэн эрх зүйн судалгаа” УБ, 2004 он С.Нарангэрэл “Монголын ба дэлхийн эрх зүйн тогтолцоо” УБ, 2001 он, 251 дэх тал

Шоллер.Х “Эрх зүйн ангилал ба соёлын тухай” “Эрх зүй” сэтгүүл УБ, 2001 он №1, 25-36 дахь тал

⁷⁷ Asian Law Center, Australian National University, “The system of Mongolia”, The Australian Journal of Asian Law 272 /2003/, Шюнеманн.Б “Монгол Улсын Эрүүгийн байцаан шийтгэх хуульд хийх шинжлэх ухааны тайлбар” /гарын авлага/ УБ, 2003 он, 30-57 дахь тал, Шюнеманн.Б “Дэлхий дахинд Америкийн эрүүгийн процесс давамгайлж чадах уу” хууль зүйн боловсрол, шинжлэх ухааны тулгамдсан асуудал товхимол. УБ, 2010 он, 39-53 дахь тал

⁷⁸ Шоллер.Х “Эрх зүйн ангилал ба соёлын тухай” “Эрх зүй” сэтгүүл УБ, 2001 он №1, 27 дахь тал

⁷⁹ Ж.Болдбаатар, Д.Лүндээжанцан “Монгол Улсын төр, эрх зүйн түүхэн уламжлал” УБ, 1995 он, 20-21 дэх тал

хуультай байдаг бөгөөд манай орны хувьд ч ийм хуулиуд үйлчилж байдаг ба үүний нэг нь 2002 онд батлагдан гарсан Эрүүгийн байцаан шийтгэх хууль юм.

Улс орон бүрт Эрүүгийн байцаан шийтгэх ажиллагааны үндсэн зорилт, зарчим, түүнийг эрхлэн явуулдаг төрийн байгууллагын чиг үүрэг, эрх хэмжээ, гэмт хэргийн улмаас хохирсон болон гэмт хэрэгт яллагдаж байгаа хүний эрхийн хамгаалалтын түвшин, нотлох ажиллагааны онцлог, шүүхээс хэргийн талаар шийдвэр гаргах боломжийн хүрээ зэрэг шалгуур харилцан адилгүй байдаг бөгөөд нийтлэг шалгуураар нь Эрүүгийн байцаан шийтгэх ажиллагааны түүхэн хэв маягуудыг хувийн нэхэмжлэлд үндэслэн эрэн сурвалжлах /инквизици/, мөрдөн шүүх, мэтгэлцүүлэн шүүх болон холимог гэж ангилдаг.⁸⁰

Эрүүгийн байцаан шийтгэх ажиллагааны хэв маяг ямар байх нь юуны өмнө тухайн улс орны эрүүгийн байцаан шийтгэх ажиллагаа нь бодит үнэнийг тогтоох, эсвэл мэтгэлцэх зарчимд тулгуурлан явагдаж байгаа эсэхээс ихээхэн хамааралтай юм.

Монгол Улсын өнөөгийн эрүүгийн байцаан шийтгэх ажиллагаа нь ямар хэв маягт хамаарагддаг болохыг энд авч үзье.

2002 оны Эрүүгийн байцаан шийтгэх хуулийн 16 дугаар зүйлийн 16.1-д “Хэрэг бүртгэгч, мөрдөн байцаагч, прокурор, шүүх нь хэргийн байдлыг тал бүрээс нь бүрэн бодитойгоор нотлохын тулд хуульд заасан бүх арга хэмжээг авч сэжигтэн, яллагдагч, шүүгдэгчийг яллах ба цагаатгах, эрүүгийн хариуцлагыг хүндрүүлэх ба хөнгөрүүлэх нөхцөл байдлыг бүрэн тогтоох үүрэгтэй” гэж заажээ.

Хуулийн энэ заалтаас авч үзвэл, төрийг төлөөлж, хэрэг бүртгэгч, мөрдөн байцаагч, прокурор төдийгүй шүүх бодит байдлыг тогтоохын тулд нотлох баримт цуглуулах эрхтэй ажээ.

Харин өмгөөлөгч нь бодит үнэнийг тогтоох зарчмын хүрээнд хэргийн нөхцөл байдлыг тогтоохын тулд нотлох баримт цуглуулах ямар нэгэн эрх эдлэхгүй бөгөөд харин Эрүүгийн байцаан шийтгэх хуулийн 38 дугаар зүйлийн 38.1-д заасанчлан сэжигтэн, яллагдагч, шүүгдэгч, хохирогчийн эрх, хууль ёсны ашиг сонирхлыг хамгаалж, хууль зүйн туслалцаа үзүүлж буй этгээд юм.

1963 оны Эрүүгийн байцаан шийтгэх хуульд “Эрүүгийн хэргийг анхан шатны болон давж заалдах шатны журмаар хянан хэлэлцэх шүүх хуралдаан мэтгэлцэх зарчмын үндсэн дээр явагдана” /Монгол Улсын Эрүүгийн байцаан шийтгэх хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн 20 дугаар зүйл/ гэсэн нэмэлт, өөрчлөлтийг 1994 онд оруулсан билээ. Гэхдээ мэтгэлцэх нөхцөл бололцоог бүрдүүлэх чиглэлээр холбогдох хэм хэмжээнүүдэд нэгэн зэрэг

өөрчлөлт ороогүй нь тухайн зарчмыг практикт хэрэглэх бололцоог хязгаарлаж, зарим талаар ойлгомжгүй байдал үүсгэж байсан юм.

Харин 2002 онд батлагдсан Эрүүгийн байцаан шийтгэх хуулийн 17 дугаар зүйлд:

“17.1. Шүүн таслах ажиллагаа нь эрх тэгш бүхий яллах, өмгөөлөх талын мэтгэлцээний үндсэн дээр явагдана.

17.2. Шүүгдэгчид сонсгосон ялыг нотлох үүргийг прокурор хүлээнэ.

17.3. Өмгөөлөгч нь шүүгдэгчийг өмгөөлөхийн тулд хуульд заасан бүхий л арга хэрэгслээр хууль зүйн туслалцаа үзүүлнэ.

17.4. Талууд шүүх хуралдааны үед нотлох баримтыг шинжлэн судлахад оролцох, хүсэлт гаргах, хэрэгт ач холбогдол бүхий ямар ч асуудлаар саналаа илэрхийлэх талаар эрх тэгш байна.” хэмээн зааж, мэтгэлцэх зарчмын тухай ойлголтыг тодотгоод зогсоогүй, түүнтэй холбогдох хэм хэмжээнүүдийг түүнд нийцүүлэх талаар хууль тогтоогч ихээхэн анхаарсан байна.

Хуулийн дээрх заалтуудыг иш үндэс болговол:

1. Прокурор нотлох баримт цуглуулж, шүүгдэгчид сонсгосон ялыг нотлох үүрэгтэй.
2. Өмгөөлөгч нь хууль зүйн туслалцаа үзүүлэх замаар мэтгэлцэх ба харин шүүх хуралдааны үед нотлох баримтыг шинжлэн судлах, хүсэлт гаргах, тодорхой асуудлаар саналаа илэрхийлэх талаар прокурортой нэгэн адил оролцох эрхтэй байна.
3. Мэтгэлцээн зөвхөн анхан шатны шүүх хуралдааны явцад хэрэгждэг.
4. Шүүх хуралдаан дахь мэтгэлцээн нь сонгодог уламжлалаар биш хэлбэрийн төдий явагддаг гэсэн дүгнэлт хийж болох юм.

Хэдийгээр Монгол Улсын Эрүүгийн байцаан шийтгэх хуульд мэтгэлцэх зарчмыг хуульчлан бэхжүүлсэн боловч, уг хуульд мэтгэлцээний сонгодог журамтай агуулгын хувьд зөрчилдөж буй заалтууд үйлчилж байна.

Мэтгэлцээний сонгодог уламжлалд шүүгч хавтаст хэргийг шүүх хуралдаанаас өмнө уншиж танилцдаггүй бөгөөд шүүгдэгч, хохирогч, гэрч нарын мэдүүлэг болон бусад нотлох баримтуудыг зөвхөн шүүх хуралдааны үед талуудын мэтгэлцээний явцад анх биечлэн сонсож танилцана. Харин манай орны хувьд шүүгч хавтаст хэргийн материалыг уншиж танилцах төдийгүй шаардлагатай гэвэл, нотлох баримт биечлэн цуглуулах эрхтэй юм. /Эрүүгийн байцаан шийтгэх хуулийн 271, 273-277 дугаар зүйл/

Мэтгэлцээний сонгодог хэлбэр бол мэтгэлцээний эхлэл буюу гараа нь талуудад адил байх боломжийг хангаж өгөхийг ихээхэн чухал гэж үздэг. Иймээс шүүхийн хэлэлцүүлгийн эхэнд талууд өөр, өөрийн байр суурийг илэрхийлсэн эхлэлийн үг ээлжлэн хэлдэг онцлогтой.

Харин манай орны хувьд шүүхийн хэлэлцүүлэг

⁸⁰ Ж.Бямбаа, Г.Баясгалан “Монгол Улсын эрүүгийн байцаан шийтгэх эрх зүйн үндсэн асуудлууд” УБ, 1998 он, 35-38 дахь тал, Б.Бат-Эрдэнэ “Монгол Улсын эрүүгийн байцаан шийтгэх эрх зүй” ерөнхий анги, УБ, 2004 он, 40-41 дэх тал

нь хэрэг бүртгэлт, мөрдөн байцаалтын явцад прокуророор оролцож, яллах, цагаатгах талын нотлох баримт нэгэн зэрэг цуглуулсан улсын яллагч яллах дүгнэлт уншиж сонсохоос эхэлнэ /Эрүүгийн байцаан шийтгэх хуулийн 262 дугаар зүйлийн 262.2/. Энэ нь яллах талын эхлэлийн үг юм. Харин хэлэлцүүлгийн эхэнд яллагчтай адил эхлэлийн үг хэлэх эрхийг өмгөөлөх талд олгоогүй юм.

Мэтгэлцүүлэн шүүдэг буюу мэтгэлцэх зарчим бүхий улс орнуудад шүүгч төвийг сахисан байр суурьтай байх ба байцаалтыг шууд явуулахгүй. Мөн төвийг сахисан байдлаа хадгалахын тулд байцаалтад оролцож, асуулт тавихаас аль болох зайлсхийдэг журамтай.

Харин Монгол Улсын Эрүүгийн байцаан шийтгэх хуульд зааснаар улсын яллагч яллах дүгнэлт уншиж сонсгосны дараа шүүх хуралдаан даргалагч нь шүүгдэгч хэргийн талаар мэдүүлэг өгөх эсэхийг асууж, хэрэв зөвшөөрвөл түүний мэдүүлгийг авах /Эрүүгийн байцаан шийтгэх хуулийн 263 дугаар зүйлийн 263.1/ ба шүүгч байцаалтын аль ч үед асуулт тавьж болно /Эрүүгийн байцаан шийтгэх хуулийн 263 дугаар зүйлийн 263.2/.

Мэтгэлцээний сонгодог уламжлалтай улс орон шүүгдэгчийн мэдүүлэг нь цагаатгах талын агуулгатай байдаг учраас мөн шүүгдэгч өөрөө өмгөөлөх талын оролцогч болохоор шүүгдэгчийг өмгөөлөгч эхэлж байцаана. Харин манай хуульд шүүгдэгчээс шүүгч мэдүүлэг авсны дараа түүнд эхэлж улсын яллагч асуулт тавих ба дараа нь өмгөөлөгч асуулт тавина /Эрүүгийн байцаан шийтгэх хуулийн 263 дугаар зүйлийн 263.2/.

Мэтгэлцээнийг сонгодог улс орнуудад бол шүүгдэгч гэм буруугаа хүлээхгүй байгаа тохиолдолд түүнд холбогдох хэргийг мэтгэлцэх зарчим дээр тулгуурлаж, тангарагтны шүүхээр гэм буруугийн асуудлыг нь хэлэлцүүлж, энэ үндсэн дээр шүүгч шийдвэрээ гаргадаг онцлогтой.⁸¹ Гэтэл манай улсын эрүүгийн байцаан шийтгэх ажиллагааны явцад яллагдагч, шүүгдэгч нь гэм буруугаа хүлээсэн эсэхээс үл хамааран шүүх хуралдааныг мэтгэлцэх зарчмаар явуулахыг хуульчилсан нь хуульч, судлаачдын анхаарлыг татаж байна.⁸²

Дээрх байдлуудыг нэгтгэн дүгнэвэл, Монгол Улсын эрүүгийн байцаан шийтгэх ажиллагаа нь мөрдөн шүүх болон хэлбэрийн төдий мэтгэлцүүлэн шүүх хосолсон хэв маягтай гэж үзэж болох юм.

Шүүхийн практикт хүндрэл учруулж буй Эрүүгийн байцаан шийтгэх хуулийн дээрх заалтуудыг цаашид засаж, хэрэв шүүгдэгч гэм буруугаа хүлээн зөвшөөрч байгаа бол эрүүгийн байцаан шийтгэх ажиллагааг хялбаршуулан явуулах журмыг бодитой болгож,

⁸¹ Энэ талаар Хосбаяр.Ч “Монголд тангарагтны шүүх хэрэгтэй юу” /АНУ, ОХУ-тай харьцуулсан тойм/ Монголын төр, эрх зүй сэтгүүл УБ, 2011 он, №1, 22-26 дахь тал

⁸² Эрүүгийн байцаан шийтгэх хуулийн 414 дүгээр зүйлд тодорхой төрлийн хөнгөн хэргүүдийг хялбаршуулсан журмаар хянан шийдвэрлэхийг заасан.

“Plea bargaining” буюу ял тохиролцох зарчмыг өөрийн орны онцлогт тохируулан прокурор зөвхөн ял шийтгэлийн асуудлаар шүүгчтэй тохирч байх талаар Эрүүгийн байцаан шийтгэх хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулж болох юм.

Нөгөөтэйгүүр, Монгол Улсын эрүүгийн байцаан шийтгэх ажиллагаанд мэтгэлцэх зарчмыг тууштай бий болгоно гэвэл, зөвлөлдөх тасалгаанд зөвхөн мэргэжлийн шүүгч орж, тухайн үйл явдал нь гэмт хэрэг мөн эсэх, хэрэв мөн бол тухайн шүүгдэгч уг гэмт хэрэгт гэм буруутай эсэх, хэрэв гэм буруутай бол ял оноох талаар шийдвэр гаргадаг өнөөгийн журмыг халж, тангарагтны шүүхийн тогтолцоонд шилжих явдал юм.

Гэвч эдийн засгийн хувьд ч манай орны эрх зүйн түүхэн уламжлалын хувьд ч, хүн амын тоо, нягтрал, эрх зүйн соёл, боловсрол, ухамсрын хувьд ч Монгол Улс ийм тогтолцоонд шилжихэд одоогоор бэлэн бус байгаа гэж судлаачийн хувьд үзэж байна.

Иймээс уламжлан авч ирсэн эрүүгийн байцаан шийтгэх ажиллагаан дахь бодит үнэнийг тогтоох зарчмыг хэвээр үлдээж, энэ чиглэлээр эрүүгийн байцаан шийтгэх ажиллагааг боловсронгуй болгох нь зүйтэй юм.

Тухайлбал, бодит үнэнийг тогтоох зарчмыг хэт явцууруулан ойлгож, шат шатны шүүхээс эрүүгийн хэрэг нотлогдоогүй, хэрэг бүртгэлт, мөрдөн байцаалтыг явуулахдаа нэг талыг барьсан буюу гүйцэд биш хийсэн үндэслэлээр /Эрүүгийн байцаан шийтгэх хуулийн 317 дугаар зүйлийн 317.1.1/ хэрэг бүртгэлт, мөрдөн байцаалт хийлгэхээр прокурорт буцаадаг журмыг халж, “Double jeopardy” буюу “шүүхээс хэргийг нэг удаа хэлэлцэнэ” гэсэн зарчмын дагуу шүүгдэгчийн гэм буруу нотлогдоогүй бол хэргийг хэрэгсэхгүй болгодог журмыг хуульчлан бэхжүүлэх шаардлагатай байна.

Монгол Улсын Үндсэн хуульд “Анхан шатны шүүх хэрэг маргааныг хамтран шийдвэрлэхдээ иргэдийн төлөөлөгчдийг хуульд заасан журмын дагуу оролцуулна” хэмээн заажээ. Гэтэл Эрүүгийн байцаан шийтгэх хуульд заасанчлан Иргэдийн төлөөлөгч нь шүүхийн хэлэлцүүлгийн үед ... шүүгдэгчийн гэм буруугийн талаар саналаа бичгээр гаргах эрхтэй бөгөөд харин шүүгдэгчийн гэм буруу, түүнд оногдуулах ял шийтгэлийн асуудлыг зөвхөн мэргэжлийн шүүгч зөвлөлдөх тасалгаанд хэлэлцэж, тогтоол гаргадаг /Эрүүгийн байцаан шийтгэх хуулийн 285, 286, 288 дугаар зүйл/.

Цаашид шүүн таслах ажиллагаанд иргэдийн оролцоог бодитой болгох, Үндсэн хуулийн дээр дурдсан заалтыг тууштай хэрэгжүүлэхийн тулд шүүгчийн нэгэн адил иргэдийн төлөөлөгчийг таслах эрхтэйгээр оролцуулах талаар Эрүүгийн байцаан шийтгэх хуульд өөрчлөлт оруулах нь Үндсэн хуулийг нэг мөр ойлгож, хэрэглэхэд чухал ач холбогдолтой юм.

Ийм журамд шилжихийн тулд ХБНГУ-ын

шеффений тогтолцоог судлан авч үзэж болох юм.

Гадаад улс орнуудад эрх зүйн бүл хийгээд улс төрийн тогтолцоог үл харгалзан прокурор нь эрүүгийн байцаан шийтгэх ажиллагаанд улсын яллагчаар оролцохдоо ямагт хохирогчийн эрх, хууль ёсны ашиг сонирхлыг хамгаалдаг онцлогтой.⁸³ Гэтэл манай орны хувьд бодит үнэнийг тогтооход

⁸³ Энэ талаар ОХУ-ын 2001 оны Эрүүгийн байцаан шийтгэх хуулийн 6, 11 дүгээр зүйл, Хайке Грамкоу “АНУ-ын прокуророос хохирогчийн асуудалд хандах нь” илтгэл. 2009 он /www.gpo.mn/ Зууннасан.Э “БНХАУ ба Монгол Улсын эрүүгийн шүүх таслах ажиллагааны харьцуулсан шинжилгээ” Хууль зүйн боловсрол, шинжлэх ухааны тулгамдсан асуудал товхимол. УБ, 2010 он, 65-71 дэх тал

голлох үүрэгтэй оролцдог прокурор нь хохирогчийн эрх, хууль ёсны ашиг сонирхлыг хамгаалдаггүй, харин Эрүүгийн байцаан шийтгэх хуульд өмгөөлөгч хамгаалахаар заасан нь шүүхийн практикт хүндрэл учруулж, зарим үед шүүх хуралдаанд өмгөөлөгч улсын яллагчийн байр сууринаас хандах тэрчлэн гэмт хэргийн улмаас хохирсон этгээд өөрийн эрх, хууль ёсны ашиг сонирхлыг хамгаалуулахын тулд өмгөөлөгч авч, өмгөөлөгчийн зардлыг төлөх зэрэг хүндрэлтэй байдал ажиглагдаж байна.

Иймд энэ гажуудлыг засаж, Эрүүгийн байцаан шийтгэх хуульд прокурор нь хохирогчийн эрх, хууль ёсны ашиг сонирхлыг хамгаалах үүрэг хүлээх тухай заалт оруулах саналтай байна.

НУУГДМАЛ ГЭМТ ХЭРЭГ: ОЙЛГОЛТ, ШАЛТГААН, ТООЦООЛОЛ, ӨНӨӨГИЙН БАЙДАЛ

LATENT CRIME: CONCEPT, CAUSES, MEASUREMENT STATUS, CURRENT SITUATION

Д.Мягмарцэрэн. ХСИС-ийн Цагдаагийн сургуулийн Эрүүгийн эрх зүйн тэнхимийн эрхлэгч, хууль зүйн доктор, дэд профессор, цагдаагийн дэд хурандаа
Myagmartseren.D. Head of Criminal faculty of Institute Police, Law Enforcement University, Ph.D, professor, police lieutenant colonel

Abstract: The concept of the latent crime, classification and methods of its accounting done by the scientists are considered in this publication. You can also find the numeral index of the latent crime done in advance in the arcas of some districts of our country. It is still difficult to find the scientific research work about the latent crime in Mongolian legal science literature so doing the research work in this field is becoming an actual problem nowadays.

Key words: Latent crime, concept, causes, measurement status, current situation

Нуугдмал гэмт хэргийн ойлголт, шалтгаан, түүнийг тооцох аргачлал:

Аливаа улс гүрний чухал үйл ажиллагаануудын нэг бол гэмт хэрэгтэй тэмцэх явдал байдаг. Гэмт хэргийн тоон өсөлт тэр дундаа хүнд, онц хүнд гэмт хэргийн эзлэх хувь хэмжээний өсөлт, зохион байгуулалттай гэмт бүлэглэлийн үйл ажиллагааны хүрээний тэлэлт, авлига албан тушаалын гэмт хэргийн нуугдмал байдал нь орчин цагийн тулгамдсан асуудал болоод

байна.

Тухайн улсад үйлдэгдэж буй гэмт хэргийн бодит тоон үзүүлэлтэд ойртсон бүртгэсэн гэмт хэргийн тоон үзүүлэлт аль ч улсад байхгүй нь нэгэнт хүлээн зөвшөөрөгдсөн асуудал мөн. Тийм учир гэмт хэргийн тухай бодит мэдээлэлтэй байж хэмээн түүнтэй тэмцэх үйл ажиллагааг төлөвлөх, хүч арга хэрэгслийг зөв зохистой ашиглах, хэтийн төлөв боловсруулах нь чухал учир хууль сахиулах байгууллагуудад